

od nje nego od drugih gospodarskih pridelkov, ki nimajo zdaj nobene vrednosti. Na zadujč pa bi bilo želeti, da bi tudi drugi slovenski okraji začeli razstave goveje živine in pomagali si sami pomnoževati svoj blagostan! J. K.

Iz Ljubna. Kdor je že po gornji savinjski dolini potoval in došel do Geršola v Rečički fari, je gotovo zapazil, kako se mu tam naenkrat veličastno cela košata Radoha, krasni hribi Lučke in Ljubenske fare pred oči postavijo. Iz visokega št. Primoškega hriba v Ljubenski fari pa ma nasproti zaleskeče sv. Primoža cerkva z svojim belim stolpom. Ta podružnica je bila l. 1481. sezidana in še tistega leta od ljubljanskega škofa Sigismunda posvečena. Toda l. 1716 je strela v njo udarila in njo požgala; št. Primožani so si jo že l. 1794 zopet pozidali. Od tega časa do l. 1874 je bila čisto zapuščena in bati se je že bilo, da bi se ne porušila. Pa l. 1873 k nam došli skrbni in za čast božjo vneti župnik č. g. Sternad so jo že drugo leto po svojem nastopu pričeli z pomočjo pobožnih Primožčanov, drugih farmanov, pa tudi Lučanov od zunaj in znotraj popravljati. Dali so nova okna vrezati, kor vzdigniti, zakristijo prizidati, novo streho na stolp in cerkvo djati. Znotraj je dobila cerkva nove orgle in vse 3 altarje, katere nam je prav okusno izdelal slovenski podobar g. Andrej Cesar, spoštovani mozirski tržan, in to prav po nizki ceni. Komur je sv. Primož previsok, si tudi nižje lahko njegovo delo ogleda. Četrte ure od Ljubna je podružnica Rosulje. V tej cerkvi je g. Cesar krasno ponovil altar sv. Jožefa in ga nekoliko vzdignil, altarja sv. Jakoba in sv. Neže tudi prenovil in nove podobe njima naredil. Delo mojstra hvali! Cerkevna predstojništva! sezite po slovenskih umetnikih kakor je g. Cesar, kateri vam delo veliko boljše in cenejše naredijo, kakor pa tuji nemčurji in zagrizeni sovražniki naše vere!

Iz Maribora. Pretečeni pondeljek so obiskovali milostljivi knez in škof, spremljani od kanonika Kosarja, ranjene vojščake v tukajšnji Franc-Jožefovi kasarni. Preprijazno sprejeti od višjega zdravnika in postajnega komandanta so se pol drugo uro med ranjenimi mudili in mnoge izmed njih obdarovali. Občudovali so pri tolikem številu bolenikov, (nad 500) veliko snažnost po vseh prostorih, čisti zrak po izbah, in še najbolj snažnost pri posteljnem perilu in pri obvezih ranjenih udov. Vse je pričalo očetovsko ljubezen in vestno skrbljivost, s katero vojaški zdravniki z ranjenimi ravnaajo, da jim bolečine po mogočnosti polajšajo. Se je pa pri ranjenih tudi videlo, s koliko hvaležnostjo so zdravnikom in onim dobrotnikom vdani, ki jim vseskozi hladilne in krepčalne jedi in pijače pošiljajo in med temi je v prvi vrsti tukajšnja katoliška gospejska družba. Spodbudljiva je tudi velika potrpežljivost ranjenih; vsak je zadovoljen in vesel, da je v tako dobri postrežbi. Edino to so tožili, da jih po noči gostokrat mučijo huđe sanje. V sanjih namreč slišijo vseskozi pokanje

pušek, gromenje kanonov, vidijo naskok divjih Turkov, s katerimi imajo zdaj srečne, zdaj nesrečne boje. Zamolčati se tudi ne sme, da je višji vojaški zdravnik s posebno zahvalo v misel vzel tukajšnje mestne zdravnike: Mali, Leonhard in Rak, ki den na den neutrudljivi pribajajo in pri najtežavnejših operacijah pomagajo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Novi poslanci so 24. sept. v Gradcu začeli zborovati; deželni glavar je zopet znani Moric pl. Kaisersfeld-Blagotinšek, ki je pa slovenščino popolnem pozabil; kajti, ko je dr. Dominkuš pred njim zvestobo cesarju obljubil v slovenski besedi, mu je glavar odvrnil: das ver-steh' ich nicht, t. j. tega ne razumim. Dosti slabo, da človek, ki obeh deželnih jezikov zmožen biti neče, čast glavarstva sprejme. — V kranjskem zboru so Slovenci res kosmate in grde reči povedali, kako so nemčurji glase kupovali; ali liberalna večina je vse pogoltnila in brez srama odobrila volitve. Poslanec Svetec je rekel: „naše volitve so le borba zoper uradnike“. — Čehove so pri volitvah v velikem posestvu propali, kar je močno obžalovati; vendar izvoljeni česki poslanci v kmetskih in mestnih skupinah so vstopili v deželni zbor, česar uže 12 let niso storili; razprave bodo torej v Pragi živahne med Nemci in Čehi. — Finančni minister Depretis je zopet vzel 9 milijonov na posodo proti 5½%. Dolg se mora plačati v 32 letih. — Magjari sklicavajo taborje, kder zoper zasedenje Bosne in Hercegovine ugovarjajo in tirjajo, naj se naši vojaki pokličejo domov in deželi sultanu zopet izročite. No, tej magjarskej drznej želji se pa vendar ne bo ustreglo!? — Sviti cesar, potem cesarjevič, nadvojvoda Albreht in Karol Ludvik se podajo te dni na Tirolsko k velikim vojaškim vajam. Zastopnik Avstrije pri Angležih v Londonu, baron Beust, zgubi svojo tamošnjo službo in dobi drugo! Beust je imel letne plače 90.000 fl. in je torej samo kot poslanik zaslužil 700.000 fl. To je tudi nekaj!

Vnanje države. Rusi so zapustili Erzerum in okolico Carigrada; Todleben se je vrnil domov in general Skobeljev komandira v Adrijanopolnu. Črnogorci prosijo Srbe na pomoč proti Arbanasom. Italijani so vse planinske bataljone sklicali pod orožje in jih postavili kraj avstrijske meje. Francoski vodja republikancev pridga boj in popolno uničenje kat. Cerkve na Francoskem; pravijo, da bo ta stekli nevernik in jud postal predsednik republike po odstopu generala Mak-Mahona. — Angleži so hotli veliko poslanstvo iz Indije napotiti k Šir-Ali-tu, vladarju Afganistanskemu; ta pa jih ni pustil v deželo, kar je Angleže tako razžalilo, da hočejo boj pričeti. Šir-Ali je prijatelj Rusov.

Bosna in Hercegovina. Strah še največ zda pri divjakih. Odkar ulovljenih upornikov ne odvažamo več kot jetnike, ampak jih kot tolovaje

streljamo in vesimo, in odkar je dovolj vojske bilo generalu Filipoviču doposlane, vrši se zasedenje Bosne urno in brez znatnih zgb. Tako je general Jovanovič od 11.—20. sept. z vojsko preiskal celo Hercegovino od Mostara do Bileka in Trebinja, povsod je nastavl cesarskih gosposk in begunce v očetnjavo nazaj poklical. Silovito vzetje Bihača je v tem kotu Bosne tako prestrašilo mohamedance, da se povsod pokoravajo našim in orožje polagajo. Slijajno delo je pa general Filipovič dognal v izhodnem delu Bosne; tako lepo in bistroumno je začel 19. 20. in 21. sept. od vseh strani grabiti, da sta general Bienerth in Szapary 21. vzela Tuzlo in ondi avstrijsko zastavo razvila, gm. Vudič zasel Bjelino in zaplenil več kanonov; sedaj mahajo ti 3 generali proti Zvorniku in Višegradu. Ali tukaj Turkom že pri Rogatici zapira pot general Veščej, ki je pri Senkoviču na izhodu od Sarajeva vstase tako grozno pobil, da jih je palo 500 mrtvih in okoli 1000 ranjenih. Naših je bilo 400 mrtvih in ranjenih. Sedaj je še samo Zvornik, Višegrad in Livno v turških rokah. Železnico od Dalje v Vinkovce, Brod, Vranduk in Sjenico delajo urno in že na večih mestih polagajo šinje!

Za poduk in kratek čas.

Arbanaška zveza mohamedancev.

Nemški in magjarski Turki še vedno ljudem prežvekavljajo noro pravljico, kako se baje celó turški kristijani borijo in bijejo zoper nas. To je kosmata laž. Večina turških kristijanov niti doma ni v Bosni in Hercegovini, marveč je pred mohamedanskimi divjaki uže lani in predlanskim črez mejo k nam pribežala. Drugi kristijani, katoliški pa tudi pravoslavni, so se ali našim vojakom pridružili ali pa, kder jim še to ni bilo mogoče, v planine poskrili. Proti nam se vojskuje le mohamedansko plemstvo v Bosni in Hercegovini; podpira jih pa skrivoma turški sultan, Anglež in Italijan, deloma tudi Poljak in Magjar, očitno pa divji Arnaut ali Albanec. Turški sultan nam ni napovedal očitne vojske; tega se ni upal storiti. Marveč je na skrivnem dal toliko težav, zaprek in upora proti naši vojski v Bosni in Hercegovini pripraviti, kolikor je le mogel. Mohamedanski popi so pridgali „sveti boj“ zoper kristijane, turški oficirji so zbirali črno vojsko in jej izročili vse trdnjave, Angleži pa so pošiljali pušek, kanonov in streliva. Naši oficirji se močno čudijo množini vojne sprave, katere je vsako mesto natlačeno. General Filipovič je izrekel pomenljive besede: „vsa Bosna in Hercegovina je velik arsenal (orožnica)“. Samo v Sarajevu so naši zaplenili več milijonov patron za najnovejše angleške puške. Našim je že večkrat streliva zmanjkalo, upornikom pa še nikder ne. Vendar vkljub temu jih bo naša hrabra vojska kmalu povsod premagala; Herce-

govina je že Turkov potrebljena, sedaj pa jih brišejo iz Livna in iz kota med Dobojem, Zvornikom, Višegradom in Fočo. Ni dvombe, da jih bodo tudi tukaj potrebili; kajti že sedaj mnogi beže pred nami črez Drino v Srbijo ali brusijo pete tje proti Novej Varoši, Sjenici, Novem-pazarju, Mitrovici in do Kosovega polja. Ali tukaj bodo naši vojaki, če se res kedaj tje zaženejo, trčili na novega nič manje divjega sovražnika, kakor je bosenski mohamedanec; ti novi sovražniki so mohamedanski Albanci ali Arbanasi, kakor jim Srbi pravijo. Sami se imenujejo: Škipetarji t. j. pečevniki.

Arbanasi so celó posebno ljudstvo v Evropi. Nikder nimajo bratov. Celó osamljeni so in govorijo jezik, kakoršnega nikder drugod najti ni. Pravijo, da so več 100 let pred Kristom prišli od Kavkaza in se naselili v nekdanjem Epiru, Tesaliji in Macedoniji. Sedaj prebivajo na 670 milij velikem kosu zemlje, ki sega od Črnogore in Kosovega polja dalje proti jugu globoko v Tesalijo in Epir med Ohridskim jezerom in Jadranskim morjem. Nekaj časa so bili podložni rimskim, poznej greškimi cesarjem, in so po smrti svojega junaškega kralja Jurija Kastriotiča Škenderberga morali pokoravati se turškemu sultanu. Velika nesreča bila je snažnemu ljudstvu, da se je dobra polovica Kristu izneverila in pomohamedanila ter postala sila močna podpora turškemu cesarstvu. Vse ljudstvo šteje kakih 1,300.000 duš in razpada v dva velika roda. Prvi rod, ki stanuje v soseski z Srbi, so Gegi, drugi rod pa, ki prebiva blizu Grkov, so Toski. Vsak rod pa, Gegi ravno tako, kakor Toski, je po veri razklan. Večina Gegov se drži katoliške vere, menjšina je mohamedanska med tem ko večina Toskov časti Mohameda in le menjšina pripada pravoslavnej ali pa katoliškej Cerkvi. Pokrajine, kder so nekdanj Srbi prebivali, namreč na Kosovem polji, okoli Prištine, Prizrena, Djakove in Peči, so zaseli Arbanasi, ko so se Srbi pod Černojevičem izselili bili na Oggersko in v Banat. Ker pa Srbi vedno strežejo zgubljene ove pokrajine, ki v srbski zgodovini najbolj slovijo, zopet pridobiti, zavladao je nepopisljivo sovraštvo med sosednima narodoma. Sovraštvo je toliko, da celó katoliški Arbanasi pogosto in radi z Turkom potegnejo, kedar zamorejo Srbom kako nevoljo pripraviti. Še hujsi sovražniki Srbom so pa mohamedanski Arbanasi.

Turški sultan bil je lani in letos strašno tepen; Rusi so mu stali pred Carigradom, jegovemu cesarstvu je žugal gotov pogin; toda Angleži in jihovi evropski prijatelji in turkoljubi so Turka še enkrat rešili in ruskega carja prisilili, da je privolil v mir. Pogodbe miru bile so za Turka hude in britke, vendar pogina se je le otel. Sedaj pa še kljubuje podpisanim pogodbam in zabranuje djansko izvršenje njihovo, kder in kakor le more. Takó je delal v Armeniji in tudi v Bolgariji, enako je postopal v Bosni in Hercegovini. Povsod je